

В.К. МАТЮШКО, лікар ветеринарної медицини, пенсіонер, Київ

НАВЧАННЯ І ВДОСКОНАЛЕННЯ — БЕЗКІНЕЧНІ

Найсучасніший прилад, створений людиною, за складністю будови значно поступається одноклітинній амебі. Робота з живими організмами, які приховують ще багато таємниць, завжди буде цікавою.

Після закінчення ветеринарного технікуму й інституту я понад 50 років трудився практичним лікарем. Свою працю любив і цінував, оскільки вважав, що вона поєднує розумові, організаційні й фізичні зусилля.

Коли я проходив виробничу практику при Уманській районній ветлікарні, мені поталанило познайомитися з літньою людиною, досвідченим лікарем з енциклопедичними знаннями, який закінчив ветеринарний факультет в далекому 1913 році. Під час розмови він запитав, якою іноземною мовою я володію? Я сором'язливо відповів, що німецькою зі словником. Натомість мій співрозмовник сказав, що в часи його навчання диплом отримували лише випускники, які володіли двома іноземними мовами. Він сам особисто знав дві іноземні мови, а диплом захищав латинською, стажувався також за кордоном.

Я закінчив інститут з відзнакою, та значно програвав цьому поважному спеціалістові

у знаннях. Підозрюю, що в ті часи, коли він навчався, я взагалі не отримав би диплома лікаря.

Більшість речей пізнаються через порівняння й випробовуються часом. Отже, протягом усього періоду праці я продовжував нагромаджувати й поглиблювати свої знання.

Для ветеринарного лікаря важливі не тільки суто спеціальні знання. Необхідно також добре знати життя тварин, їх біологію й поведінку. Допомогти в цьому можуть, зокрема, книга Альфреда Брема «Життя тварин», підручник «Етологія» тощо. Так, згідно з типами вищої нервової діяльності (за І. Павловим) тварин можна умовно поділити на сангвініків, холериків, флегматиків і меланхоліків. Для тварин зі слабким типом нервової системи слід обов'язково передбачати резерв фронту годівлі, пиття та площі відпочинку.

Не знаючи особливостей поведінки окремих видів тварин, їх фізіологічних і анатомічних характеристик, можна помилитися в діагностиці та лікуванні.

Деяких тварин люди наділили не характерними для них рисами. Так, свиней згадують у таких висловах: «свиня болото знайде», «неохайний, мов свиня», «розбирається, мов

свиня в апельсинах», «напився, мов свиня» тощо. Ці твердження не відповідають дійсності, тому що такими рисами цих тварин наділили через незнання. Якби господар будував свиням басейни, вони б із задоволенням у них купалися. А їх часто утримують на 1–2 м² площі з постійним місцем для годівлі, відпочинку й опорожнення, які майже ніколи не змінюються.

Оскільки більшість свиней білої масті, то, покриваючись багнюкою, вони захищаються від сонячних опіків, а струшуючи засохлий бруд, одночасно звільняються від ектопаразитів. Отже, якщо треба підкреслити акуратність, можна як зразок наводити свиней.

Свині всеїдні. Та коли під час досліду їм запропонували значну кількість предметів, з яких тільки половина були їстівними, ці тварини швидко й безпомилково вирішили завдання. Отже, свині мають добрий смак, і твердження про те, що вони «не розбираються в апельсинах», — безпідставне.

У кожному стаді, групі тварин встановлюється й діє рейтинг на першість доступу до кормів, води, кращого місця для відпочинку. Коли під час годівлі в корм свиням додали алкоголь, цей рейтинг порушився. Та під час наступної годівлі кнур перевернув годівницю з домішкою алкоголю, й рейтинг відновився. Після такого показового досліду кожен має зрозуміти, що вислів «напився, мов свиня» саме свиней і не стосується.

Цих парнокопитих часто утримують у не зовсім пристосованих, тісних, темних і холодних приміщеннях, згодують їм відходи й залишки їжі зі столу господаря, а врешті свині забезпечують людей смачним і поживним м'ясом і салом.

В українській мові існують також порівняння, пов'язані з вівцями: «пер-

тий, мов баран», «дивиться, мов баран на нові ворота» тощо.

Слід зазначити, що в кожній отарі добре виражений стадний рефлекс і чітко розподілені функції (зокрема є тварини, які ведуть, подають сигнали тощо). Перемістити цих тварин на інше місце силою справді складно. Коли овець відправляють на м'ясокомбінат, виникає проблема з їх доставкою на поверх забою. Враховуючи стадний рефлекс, використовують цапа-провокатора, який веде стадо в потрібне місце й повертається знову по нову групу тварин. Після того, як цап виконав свою «зрадницьку» місію, його також забивають. Саме звідси походить вислів, який вживають щодо людей, – «хочете збити з мене цапа-відбувайла».

Ще інших звірів люди також нагородили не зовсім відповідними рисами: «хоробрий» вовк, «боягузливий» заєць, «хитрий» лис тощо.

Один з методів полювання передбачає обнесення окремої ділянки мотузкою з кольоровими стрічками на ній. Так от, «боягузливий» заєць легко долає цей бар'єр, тікаючи з небезпечного місця, а «хоробрий» вовк залишається в зоні відстрілу.

За поведінкою тварин можна безпомилково визначити характер персоналу, який доглядає їх. Якщо вони спокійні, ласкаві, отже, й працівники з догляду такі самі, а якщо тварини похливі, ніби очікують на покарання, – це також «заслуга» працівників. Тому за допомогою ласки, задобрюючи тварин, можна досягти більше, ніж муштрою й покараннями.

Слід враховувати, що тварини, особливо бугаї та жеребці, довго пам'ятають своїх добродіїв і кривдників.

Знаючи особливості поведінки тварин, їх фізіологічні й анатомічні відмінності, підвищену чутливість окремих видів до медикаментів, біопрепаратів, дезінфекційних засобів, ветеринарний лікар зможе уникнути помилок під час їх лікування.

В одному іронічному анекдоті глузують з ветеринарів, коли один з них дивиться тварині в рот, а інший заглядає під хвіст, й при цьому діагностують

«заворот кишок». Така іронія не стосується знаючих, досвідчених і уважних ветеринарних лікарів, які окремі патології й хвороби можуть діагностувати навіть з відстані.

Якщо кінь стоїть зі схрещеними передніми кінцівками – це, безумовно, флегмона холки. Коли вівця крутиться навколо своєї осі – це ценуроз, а за напрямком обертання можна навіть визначити місце локалізації причини цього симптому. Однією з характерних ознак хвороби Ауескі також є вертіння, а в новонароджених поросят – афонія (відсутність голосу). Більшість хвороб і патологій мають такі характерні симптоми, які слід знати й використовувати під час діагностики й встановлення діагнозу.

За міцністю шкаралупи курячого яйця, інтенсивністю забарвлення його жовтка можна отримати попереднє уявлення про повноцінність годівлі. Коли досвідчена домогосподарка купує на базарі живу птицю, вона після її огляду, пальпації, звертає увагу на колір шкіри в ділянці клоаки, де пігмент зникає в останню чергу. При відсутності цього пігменту вона птицю не купить. Забарвлення дзьоба, кінцівок і шкіри птиці свідчать про стан її здоров'я та обмін речовин.

При обслуговуванні кролів слід зважати на явище копрофагії (поїдання тваринами власних екскрементів) і належним чином обладнати підлогу їхніх кліток.

Якщо спеціаліст постійно фіксує й аналізує виконану роботу, в нього завжди буде можливість по-

ділитися досвідом з колегами. Щоб бути цікавим співрозмовником, потрібно постійно над собою працювати, пам'ятаючи, що навчання й удосконалення безкінечні.

Сьогодні різні джерела інформації (Інтернет, телебачення, відео-, аудіо-, друковані матеріали) надзвичайно доступні, проте вони не можуть повністю замінити лекцію викладача чи спілкування, обмін думками з досвідченими колегами. Усе, що зацікавило, потрібно заносити до свого записника, адже добре відомо, що запис, зроблений тупим олівцем, зберігає думки надійніше, ніж пам'ять.

Пригадую такий випадок. Коли до молодих ветеринарних лікарів звернулися з проханням послідовно простежити шлях проходження кормів у свиней по шлунково-кишковому тракту, то дехто з них навіть не зміг перекласти відповідь з латинської на українську мову. У далекі роки моєї молодості довелося визнати поразку від маститого спеціаліста щодо володіння іноземними мовами, а дехто з теперішніх молодих ветлікарів має недостатні знання з необхідних предметів ветеринарії.

Теперішній стан тваринництва обмежує можливість для молодих ветеринарних лікарів набуття широких практичних навиків. Однак принцип «хто шукає, той завжди знайде!» все одно діє. ☺

